

Jakob Lindblad, *Forskningsföretaget Sveriges Kyrkor: Organisation, Utgivning, Arkiv* (Stockholm: Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien 2022). 288 s.

Utgivningsprojektet Sveriges Kyrkor är en grundsten i det konsthistoriska studiet av äldre svensk kyrkoarkitektur och inredning. Sedan den första volymen om kyrkorna i Erlinghundra härad i Uppland utkom 1912 har drygt 500 befintliga kyrkor och 300 försvunna kyrkor, ruiner och ödekyrkor publicerats. Envar som har ägnat sig åt svensk kyrklig konst och arkitektur har haft anledning att bekanta sig med Sveriges Kyrkor. Förhållandet att merparten av landets totalt 3 138 kyrkor återstår att publicera minskar inte Sveriges Kyrkors betydelse på det antikvariska och akademiska fältet. Sedan 1980-talet har utgivningen av monografier av enskilda kyrkor i ökande grad ersatts av tematiskt upplagda publiceringsprojekt där kyrkor i en specifik teknik, från en avgränsad tidsperiod eller i ett landskap redovisas: *Kyrkobyggnader 1760–1860* 1–4 (1989–1997), *Medeltida träkyrkor I–II* (1983–1985), *Nya svenska kyrkor I–III* (1990–1998) och det landstäckande Sockenkyrkoprojektet (2002–2018). Två storskaliga utgivningsprojekt har ägnats Uppsala domkyrka (nio volymer, 2015–2016) och Lunds domkyrka (åtta volymer, 2023–). Att samtliga rapporter med undantag för volymerna om Uppsala domkyrka numera är tillgängliga digitalt är en betydande fördel för forskningen.

År 2022 utkom Jakob Lindblads *Forskningsföretaget Sveriges Kyrkor: Organisation, Utgivning, Arkiv*. På strax under 300 sidor redogör Lindblad för omständigheterna för det mastodontprojekt som Sveriges Kyrkor är, med viss tyngdpunkt på perioden från 1960 till i dag men med en solid genomgång av projektets igångsättande och drift under de föregående 50 åren. Avsikten är enligt förordet dels att klargöra vad verket och forskningsföretaget Sveriges Kyrkor är och har varit, dels att föra avsikter och arbetsmetoder vidare i en situation då verket inte längre har en fast redaktion.

Resultatet är en text som är hållen helt i Sveriges Kyrkors anda. Grundligt och metodiskt, på exemplariskt språk och med en klar och logisk kapitelstruktur redogör Lindblad för hur forskningsföretaget Sveriges Kyrkor har varit organiserat genom åren, hur utgivningen har tillgått och hur Sveriges Kyrkors arkiv är ordnat. Förutom att ingående belysa den produktion av kyrkomonografier som var forskningsföretagets ursprungliga syfte redovisar Lindblad även förutsättningarna för de översiktsinventeringar och -beskrivningar som genomfördes med början på 1990-talet: Sockenkyrkoprojektet samt kyrkoberskrivningarna i Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister och kulturhistoriska beskrivningar och karakteriseringar av landets kyrkor utförda i samarbete mellan Svenska kyrkan och kulturmiljövården. Förklaringarna av orsakssammanhangen bakom tillkomsten av dessa beskrivningar är upplysande: kännedom om vilka drivkrafter som har styrt inventeringar, dokumentationssatsningar och arkivbildningar ökar användarens förstå-

else av deras syfte och användbarhet. Huvudtextens sista kapitel är betitlat "Dokument" och omfattar fem texter om Sveriges Kyrkor – ett reklamblad skrivet av Johnny Roosval 1910, Sigurd Curmans och Roosvals författarinstruktion från 1930, ett föredrag av Ingeborg Wilcke-Lindqvist från 1949, ett jubileumstal av Erik Lönnroth från 1973 och en verksamhetsutredning av Ingrid Sjöström från 1991 – som utgör lika många nedslag i olika faser av Sveriges kyrkors existens. På löptexten följer förteckningar och register över personer, lokaler, publikationer kronologiskt och alfabetiskt efter kyrkor, samlingar och arkiv samt källförteckningar.

Forskningsföretaget Sveriges Kyrkor är inte en forskningsprodukt präglad av frågeställningar och analyser; det har inte varit Lindblads uppdrag. Publikationen är i stället något så tilltalande i all sin rättframma enkelhet som en uttömmande redovisning av Sveriges Kyrkors historik, nyktert konstaterande på saklig grund och med sinne för värdet av konkretion ner på detaljnivå. Läsaren bibringas inte bara ingående upplysningar rörande utgivare, redaktion, övriga medarbetare och personal, finansiering, utgivningsprinciper, textframställning och bokproduktion samt arkivets uppbyggnad och innehåll; även det som med ett nutida språkbruk kan kallas utgivningsprojektets materialitet beskrivs omsorgsfullt. Sålunda genomgås bokomslagens och inlagans varierande layout under åren, arbetslokalernas och arkivets skiftande lokaliseringar anges, till och med färgen på de i arkivet ingående dokumentpärmarna får ett omnämnande. Texten illustreras av fotografier av omslag och boksidor, handskrivna excerpter, maskinskrivna förstautkast med kommentarer och rättelser inskrivna i marginalen, och som slutkläm ett foto från en personalfest av den mångåriga redaktionssekreteraren Ragnhild Boström med glas i handen och en hatt i form av en pappmodell av Hagby rundkyrka på huvudet. Villkoren för medarbetarnas arbetsvardag (och festliga samvaro) träder fram på sidorna, och för den som har haft ett antal Sveriges Kyrkor-volymer mellan händerna under åren är igenkänningsfaktorn hög. Betydelsen av detta ska inte reduceras till det nostalgiskt anekdotiska: för denna anmälare är dokumentationen av handfasta realiteter i dessas materiella yttringar en ovärderlig del av en historieskrivning som den Jakob Lindblad har åstadkommit.

Forskningsföretaget Sveriges Kyrkor är en gedigen dokumentation av Sveriges mest omfattande, åtminstone periodvis ledande och tveklöst mest långvariga konsthistoriska forskningsåtagande. Jakob Lindblads bok gör rättvisa åt detta för sin epok så typiska storformatprojekt vars tid kan tyckas vara ute – om inte det kan få liv på nytt i den digitala tidsåldern.